

ΕΤΟΣ
ΦΙΛΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ
2024
YEAR *of*
PHILHELLENISM

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ALBERT COHEN ΚΕΡΚΥΡΑ
ALBERT COHEN CORFU ASSOCIATION

Γιούργας Σπύρος, πρόεδρος
Spiros Giourgas, President

Καλαϊτζόγλου Αλεξάνδρα, αντιπρόεδρος
Alexandra Kalaitzoglou, Vice President

Καλούδη Κάτια, υπεύθυνη εκδηλώσεων
Katia Kaloudi, Event manager

Ρωξάνη Πολίτη, γενική γραμματέας
Roxani Polití, General Secretary

Κρητικού Εύα, ταμίας
Eva Kritikou, treasurer

ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ / SPONSOR OF THE EDITION
ΑΙΓΕΑΣ ΑΜΚΕ / AEGEAS NPCC

ΚΕΙΜΕΝΑ / TEXTS
(Με τη χρονολογική σειρά των άρθρων / By chronological order of the articles)
Χαρίκλεια Γ. Δημακοπούλου / Charicleia G. Dimacopoulou
Νικόλαος Κ. Κουρκουμέλης / Nikolaos K. Kourkoumelis
Φανή-Μαρία Τσιγκάκου / Fani- Maria Tsigakou

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ / TRANSLATION
LINGUA TECHNIS - Έλενα Χαβαλέ-Καλαϊτζόγλου / Helena Chavalé-
Kalaitzoglou
Λεωνίδας Κόλλας / Leonidas Collas

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΑΓΓΛΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ / ENGLISH TEXT PROOFREADING
Laurence Pifold
Ηρώ Κόλλα / Iro Colla

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ / GRAPHIC DESIGN
Φιλένη Λοράνδου / Fileni Lorandou

ΕΚΤΥΠΩΣΗ / PRINTING
Αλφάβητο ΑΕΒΕ

Κέρκυρα 2024
© Σύλλογος Albert Cohen Κέρκυρα

Η παρούσα έκδοση παρουσιάστηκε κατά την εκδήλωση της 25ης Οκτωβρίου 2024, με θέμα «2024, Έτος Φιλελληνισμού», που πραγματοποιήσε ο σύλλογος «Albert Cohen Κέρκυρα».

This publication was presented at the event titled “2024, year of Philhellenism”, organized by the “Albert Cohen Corfu” Association.

Θερμά ευχαριστούμε τους:

Κα Δέσποινα Ζερνιώτη, διευθύντρια
Μουσείου Ασιατικής Τέχνης Κέρκυρας, για
την παραχώρηση του χώρου

Την παιδική χορωδία «Άγιος Σπυρίδων» και
τη μαέστρο κα Χριστίνα Καλλιاریδου για το
μουσικό πρόγραμμα.

We warmly thank :

Mrs Despina Zernioti, Director of the Corfu
Museum of Asian Art, for the granting of the
permission to hold our event at the peristyle
of the Museum.

The children’s choir “Saint Spyridon” and its
conductor Mrs Christina Kalliaridou, for the
musical programme.

ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ
/ EVENT SPONSOR

Ίδρυμα Μποδοσάκη
/ Bodosakis Foundation

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ
/ EVENT SUPPORTERS

Μουσείο Ασιατικής Τέχνης Κέρκυρας
/ Corfu Museum of Asian Art

Η Κέρκυρα θυμάται... / Corfu remembers...

ΕΤΟΣ
ΦΙΛΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ
2024
YEAR of
PHILHELLENISM

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ALBERT COHEN ΚΕΡΚΥΡΑ
ALBERT COHEN CORFU ASSOCIATION

Albert Cohen

CONTENTS

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
INTRODUCTION	7
ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΦΙΛΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΕΚΦΑΝΣΕΙΣ ΤΟΥ, <i>Χαρίκλεια Δημακοπούλου</i>	9
THE PHENOMENON OF PHILHELLENISM AND ITS MANIFESTATIONS, <i>Charicleia G. Dimacopoulou</i>	9
GEORGE NUGENT-GRENVILLE, 2nd BARON NUGENT OF CARLANSTOWN, GCMG ΕΝΑΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝΑΣ ΛΟΡΔΟΣ ΥΠΑΤΟΣ ΑΡΜΟΣΤΗΣ ΤΟΥ ΙΟΝΙΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ, ΕΠΙΜΕΛΩΣ ΑΓΝΟΗΜΕΝΟΣ, <i>Νικόλαος Κ. Κουρκουμέλης</i>	19
GEORGE NUGENT-GRENVILLE, 2nd BARON NUGENT OF CARLANSTOWN, GCMG A PHILHELLENE LORD HIGH COMMISSIONER OF THE IONIAN STATE, DILIGENTLY IGNORED, <i>Nicholas C. Kourkoumelis</i>	19
Η ΦΙΛΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΑ, <i>Φανή – Μαρία Τσιγκάκου</i>	27
PHILHELLENIC WORKS OF ART, <i>Fani-Maria Tsigakou, Art Historian</i>	27
ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΟΜΙΛΗΤΩΝ	30
SPEAKERS' CVS	31

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο Σύλλογος Albert Cohen Κέρκυρας, στα πλαίσια των εκδηλώσεών του με τον τίτλο «Η Κέρκυρα θυμάται...» και με την ευκαιρία της ανακήρυξης του 2024 ως «Έτους Φιλελληνισμού», πήρε την απόφαση της οργάνωσης ειδικής εκδήλωσης με αυτό το θέμα ως ελάχιστη από πλευράς του συμβολή στη μνήμη των Φιλελλήνων οι οποίοι, υπό διάφορες ιδιότητες, προσέφεραν σημαντικά στο Έθνος μας σε ιδιαίτερα κρίσιμες στιγμές της σχετικά πρόσφατης ιστορίας του.

Στη μνήμη μας έρχονται πάμπολλα γνωστά ονόματα, όπως του Λόρδου Βύρωνα, του Βίκτωρος Ουγκώ, του Jean-Gabriel Eynard αλλά και πολλών άλλων από την Ευρώπη, την Αμερική και άλλους τόπους που, αν και αλλοδαποί, πίστεψαν στο εξαιρετικά δύσκολο εγχείρημα των υπόδουλων Ελλήνων για την ανάκτηση της ελευθερίας τους, το ενστερνίστηκαν ως δική τους υπόθεση και βοήθησαν ποικιλοτρόπως, ο καθένας από τη σκοπιά του, στην δημιουργία του ελεύθερου Ελληνικού Κράτους αλλά και, στη συνέχεια, στην τόσο αναγκαία υποστήριξή του.

Δεν ήταν φυσικά στις προθέσεις, ούτε και στις επιστημονικές μας ιδιότητες, να καλύψουμε στο σύνολό του το ευρύτατο αυτό θέμα. Αρκεστήκαμε στην πολύτιμη, ανιδιοτελή συνεργασία διακεκριμένων ιστορικών που μας προσέφεραν τις ειδικευμένες στο θέμα γνώσεις τους, συντάσσοντας τα κείμενα των ομιλιών τους για την παρούσα εκδήλωση, αναφερόμενοι σε άγνωστες ίσως σε πολλούς περιπτώσεις που αναφέρονται και στην Κέρκυρα. Οι ομιλίες αυτές αποτελούν και το κυρίως περιεχόμενο του παρόντος επετειακού τεύχους και τους είμαστε ευγνώμονες.

Πιστεύουμε πως οι Κερκυραίοι και αλλοδαποί αναγνώστες θα αποκομίσουν νέες, ενδιαφέρουσες απόψεις για τον Φιλελληνισμό, τιμώντας νοερά πρόσωπα και καταστάσεις που τόσα προσέφεραν στην πατρίδα μας.

Σύλλογος Albert Cohen Κέρκυρα

INTRODUCTION

Taking advantage of the official nomination of 2024 as the Year of Philhellenism and in the context of its “Corfu remembers...” series of events, the Albert Cohen Association Corfu has decided to organize a special commemorative event on the subject, dedicated to the Philhellenes in general who, under various personal capacities and occupations, came effectively to our Nation’s help during especially critical times in its history.

Many well-known names come to our memory, such as Lord Byron, Victor Hugo, Jean-Gabriel Eynard - but also many other personalities from Europe, America and other nationalities that, although they were not Greek, believed in the dramatically difficult struggle of the enslaved Hellenes for acquiring their liberty, made it their own cause and helped effectively, each one in his capacity, to the re-establishment of the 19th century free Hellenic State and also to its necessary subsequent support.

It was certainly not in our board’s intentions, neither in its members’ limited knowledge on the subject, to cover in its entirety that wide a theme. We managed, however, to secure the contribution from eminent historians specialized on the subject that, in their presentations for this event, are referring to specific cases, some even related to Corfu and probably unknown to most. These presentations compose the main content of this commemorative publication, and we are deeply grateful to their authors.

We believe that both the local and foreign readers will acquire some interesting new facts on the Philhellenism movement, honoring in that way the memory of personalities and related events that offered so much to our country.

The Albert Cohen Corfu Association

ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΦΙΛΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΕΚΦΑΝΣΕΙΣ ΤΟΥ

Χαρίκλεια Δημακοπούλου, Δρ Ιστορίας του Δικαίου και των Θεσμών

THE PHENOMENON OF PHILHELLENISM AND ITS MANIFESTATIONS

Charicleia G. Dimacopoulou, *PHD in History of Law*

Τὴν 1η Ἀπριλίου τοῦ 1844 δημοσιεύθηκε στὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως, λίγες ἡμέρες μετὰ τὴν δημοσίευση τοῦ Συντάγματος τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ἡ σειρά τῶν 18 Ψηφισμάτων πού ἀποτελοῦν ἀναπόσπαστο μέρος αὐτοῦ καὶ φέρουν ὅλα τὴν αὐτὴ ἡμερομηνία πρὸς τὸν νέο Καταστατικό Χάρτη τοῦ 1844. Μεταξὺ αὐτῶν τὸ Β΄ Ψήφισμα ἀναφέρεται σὲ ἐκείνους πού εἶχαν τὸ δικαίωμα νὰ διορίζωνται ὡς δημόσιοι ὑπάλληλοι στό κράτος ὑπὸ τὸ νέο καθεστῶς. Μὲ ἄλλους λόγους εἶναι τὸ περίφημο ψήφισμα περὶ αὐτοχθόνων καὶ ἑτεροχθόνων. Σὲ αὐτό ἐξισοῦντο πρὸς τοὺς «αὐτόχθονας» κατοίκους τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπικρατείας καὶ «οἱ μέχρι τέλους τοῦ 1827 ἀγωνισθέντες ἐν αὐτῇ, (...) πρὸς δὲ καὶ οἱ λαβόντες στρατιωτικῶς καὶ ἀποδεδειγμένως μέρος καὶ εἰς τὰς μετὰ ταῦτα (δηλ. μετὰ τὸ 1827) ἦτοι μέχρι τοῦ 1829 κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν γενομένας κατὰ τῶν ἐχθρῶν μάχας». Μὲ μεγαλύτερη συντομία ἢ ρύθμισις αὐτὴ ἐλέγετο ὅτι ἀφοροῦσε στοὺς Ἕλληνας καὶ τοὺς «ἀρχαίους φιλέλληνας». Συνεπῶς ἔχομε ἤδη ἕναν ὀρισμὸ τοῦ ποιοῦ ἀνεγνωρίσθησαν νομικῶς ὡς φιλέλληνας καὶ μάλιστα ἰσότιμοι πρὸς τοὺς αὐτόχθονες Ἕλληνας ἀπὸ τὸ 1844. Ἡ διάταξις ἐπανελάμβανε τὶς ἀντίστοιχες τῶν Συνταγμάτων τοῦ 1823, τοῦ 1827 καὶ τοῦ

On April 1, 1844, a few days after the publication of the new Constitution, a series of 18 Decrees, which form an integral part thereof, were published in the Government Gazette, all bearing the same date as the new Charter of 1844. The Second Decree, refers to those who had the right to be appointed civil servants in the Greek Kingdom under the new regime. In other words, this is the famous Decree on «indigenous and non-indigenous» people. This included the «indigenous» inhabitants of the Greek territory and «those who fought within the Greek territory until the end of 1827... and those who took demonstrated military part in the battles fought against the enemy after that date until 1829, both on land and at sea». More concisely, this regulation was said to apply to the Greeks and the «ancient Philhellenes». Therefore, we already have a definition of those who were legally recognized as Philhellenes and equal to indigenous Greeks as from 1844 onwards. This provision reiterated those of the Constitutions of 1823, 1827 and of the short-lived Constitution of 1832, also known as the «Hegemonic Constitution».

The fact that the Greek state decided to honour

βραχυβίου, Ἡγεμονικοῦ ἀποκαλουμένου, Συντάγματος τοῦ 1832.

Τό γεγονός ὅτι τό Ἑλληνικό Κράτος ἐπέλεξε νά τιμήσει κάποια πρόσωπα, προσδιοριζόμενα γενικῶς στίς καταστατικές διατάξεις ἀπό τό 1822 ὡς «ἀλλοεθνεῖς χριστιανούς» πού ἦλθαν καί πολέμησαν ὑπέρ τῆς Ἐθνικῆς Ἀνεξαρτησίας, καί τους ἐθεώρησε αὐτοδικαίως ὡς Ἑλληνες πολίτες ἄνευ ἐτέρου, δείχνει τόν σεβασμό καί τήν αἴγλη πού περιέβαλε τούς Φιλέλληνες. Διότι κατά τό Σύνταγμα ἡ ιδιότης τοῦ Ἑλλήνος πολίτου ἦταν ἡ ὑπερτάτη τιμή γιά κάθε κάτοικο τοῦ τόπου.

Ὅμως τό φαινόμενο τοῦ Φιλελληνισμοῦ δέν εἶναι δυνατόν νά περιορισθῆ στήν συνταγματική διάταξη. Ἀντιθέτως, ὑπῆρξε σαφῶς εὐρύτερο -ἢ ἐνίοτε καί στενότερο ἢ ἄλλο- πρὸς τήν πρόβλεψη τῆς πολεμικῆς συμπαράταξως.

Κατά τίς ἀρχές τοῦ 19ου αἰῶνος, στό πνεῦμα τοῦ Κλασικισμοῦ καί τῆς μόδας τοῦ Νεοκλασικισμοῦ, οἱ ρομαντικοί ἐστράφησαν πρὸς τήν Ἑλληνική Ἐπανάσταση ὡς πρὸς φορέα πού θά μπορούσε νά δικαιώσῃ τά ὄνειρά τους. Αὐτό συνέβη στό ἰδιαίτερο κλίμα τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης μετά τό 1815 καί τήν ὀριστική ἦττα τοῦ Ναπολέοντος στό Βατερλώ. Τότε οἱ προοδευτικοί Δυτικοευρωπαῖοι εἶδαν νά καταρρέουν οἱ ἐλπίδες τους γιά φιλελευθερισμό καί ἀναγωγή σέ πολιτικά σχήματα προσεγγίζοντα τήν ἀνάπλαση τῆς Ἀθηναϊκῆς καί τῆς ἀρχαίας Ρωμαϊκῆς Δημοκρατίας καί μάλιστα ὅπως τίς εἶχαν φαντασθῆ ἐξιδανικευμένες καί ἐξωραϊσμένες, ἀλλά καί προσαρμοσμένες στό δυτικό συλλογικό φαντασιακό τοῦ παρελθόντος μιᾶς πράγματι «Χρυσῆς Ἐποχῆς». Ὁ ἑλληνικός Ἀγώνας γιά τήν Ἐλευθερία καί τήν Ἀνεξαρτησία ἐδημιούργησε στό πνεῦμα τῶν Κλασικιστῶν, ἀνθρώπων μέ ἀρχαιολατρεία ἢ/καί φιλελευθερες πεποιθήσεις, τήν ἐλπίδα ὅτι θά ἦταν δυνατόν νά ἀναβιώσῃ τό ἀρχαῖο κλέος καί νά ἀναγεννηθῆ ἡ Ἑλλάς τῶν Ἀθηνῶν καί τῆς Σπάρτης, ὄχι ὁμως ἡ Ἑλλάς τοῦ Ἀλεξάνδρου ἢ τοῦ Βυζαντίου, διότι αὐτά ἦταν ἡγεμονικά καθεστῶτα καί συνεπῶς «ἀνελεύθερα» γιά τίς δικές τους ἀντιλήψεις. Ἔσπευσαν ἀρχικῶς μέ δημοσιεύματα σέ ἐφημερίδες τους, πρῶτα στήν Γερμανία καί τήν Ἑλβετία, ἀλλά καί στήν Ἰταλία καί τήν Ἰσπανία, ἀκολούθως δέ στήν Βρετανία καί τήν Γαλλία καί τέλος στίς λοιπές χώρες τῆς Εὐρώπης, καθώς καί τίς

certain persons, generally defined in the statutes since 1822 as «foreign Christians», who came and fought for Greek independence, considering them as Greek citizens by right, shows the respect and honour that surrounded the Philhellenes. After all, according to the Constitution, the status of Greek citizen was considered the supreme honour for any inhabitant of the country.

However, the phenomenon of Philhellenism cannot be limited to constitutional provisions. On the contrary, its scope was clearly wider than simply the fact of military participation.

At the beginning of the 19th century, within the spirit of classicism and the vogue for Neoclassicism, the Romantics turned to the Greek War of Independence as a vehicle that could justify their dreams. This occurred under the unique circumstances of Western Europe after 1815 and the final defeat of Napoleon at Waterloo. Then, progressive Western Europeans witnessed the collapse of their hopes for liberalism and reform in the shape of political projects akin to the revival of Athenian and ancient Roman democracy, of course as they had imagined these, idealized and embellished as well as tailored to a Western collective imaginary of an authentic «Golden Age» of Antiquity. The Greek Struggle for freedom and independence created in the minds of the classicists, people with antiquarian and/or liberal beliefs, the hope that it would be possible to revive the ancient glory and rebirth of Athens and Sparta – although not the Greece of Alexander and Byzantium, because these were imperial and «absolutist» regimes and therefore «illiberal» according to their conception. Initially in Germany and Switzerland, but also in Italy and Spain, and then in Britain and France, and finally in other countries of Europe, as well as in the United States, Philhellenes began publishing articles in their newspapers, with the aim of mobilising the reading public and spreading the word about the struggle which had already begun. They were informed about the hanging of Patriarch Gregory V, the massacres of 1821 in Constantinople, Smyrna, Cydonies, Cyprus and elsewhere, mainly by their own newspapers and the local consular authorities. Such news stirred and alarmed

ΗΠΑ, νά κινητοποιηθοῦν καί νά ἐξυμνήσουν τόν Ἀγῶνα πού ἐπληροφοροῦντο ὅτι εἶχε ἀρχίσει. Σχεδόν ἀμέσως ἔμαθαν καί γιά τόν ἀπαγχονισμό τῶν Πατριάρχων Γρηγορίου Ε΄, τίς σφαγές τοῦ 1821 στήν Πόλη, τήν Σμύρνη, τίς Κυδωνίες, τήν Κύπρο καί ἀλλοῦ, κυρίως ἀπό τίς δικές τους ἐφημερίδες καί τίς κατά τόπους Προξενικές Ἀρχές. Οἱ εἰδήσεις αὐτές προεκάλεσαν συγκίνηση καί ἐθορύβησαν ἐκείνους πού ἔβλεπαν στό πρόσωπο τῆς ὀθωμανικῆς κυριαρχίας τόν «ἄπιστο» Ἀνατολίτη Δυνάστη πού ἀπειλοῦσε ἀκόμη τήν Εὐρώπη μέ τήν βαρβαρότητά του, ὅπως ἀργότερα προεκάλεσαν φρίκη οἱ σφαγές τῆς Χίου, τῶν Ψαρῶν, τῆς Κάσου καί ἡ Ἐξοδος τοῦ Μεσολογγίου, ἀλλά καί ἡ παράδοσις τῶν Ἀθηνῶν.

Πολύ σύντομα ἡ δημοσιογραφική κινητοποίηση εἶχε τόν ἀπόηχό της σέ συγκεκριμένες πράξεις. Συγκροτήθηκαν ἐπιτροπές καί ἄρχισε ἡ συγκέντρωση χρημάτων γιά

those who saw in the Ottoman Empire the «heathen» Oriental power that was still threatening Europe with its brutality, in the same way that the massacres of Chios, Psara, Kassos and the Exodus of Missolonghi, but also the Fall of Athens, would provoke horror later on.

The journalistic movement was soon followed by action. Committees were formed and the collection of money for the dispatch of weapons and ammunition to the Greeks who were fighting for their existence started. At the same time, the recruitment of volunteers to be sent to war-torn Greece began, mostly consisting of French and German veterans of the Napoleonic Wars and officers who had been discharged with no pension because of their democratic convictions. These were the first battle-hardened Philhellenes, who were organised in 1822 in the first Heavy Infantry Greek Regiment and

τήν ἀποστολή ὄπλων καί πολεμοφοδίων στούς Ἑλληνας πού ἐμάχοντο γιά τήν ὑπαρξή τους. Παραλλήλως, ἄρχισε καί ἡ στρατολόγησις προσώπων -ἐθελοντῶν- κυρίως μεταξύ τῶν παλαιμάχων τῶν Ναπολεοντειῶν Πολέμων καί τῶν ἀξιωματικῶν πού εἶχαν εὐρεθῆ ἐκτός ἐνεργείας λόγω δημοκρατικῶν φρονημάτων, πρὸς ἀποστολή τους στήν μαχομένη Ἑλλάδα. Αὐτοὶ ἀπετέλεσαν τοὺς πρώτους μαχίμους Φιλέλληνες, συγκροτηθέντες κατὰ τὸ 1822 στὸ πρῶτο Σύνταγμα Βαρέος Πεζικοῦ καί στὸ Τάγμα τῶν Φιλελλήνων πού ἀποδεκατίσθηκαν στήν δραματικὴ Μάχη τοῦ Πέτα.

Προηγουμένως ὅμως οἱ περισσότεροὶ ἐξ αὐτῶν εἶχαν λάβει μέρος καί σέ ἄλλες μάχες καί εἶχαν γνωρίσει τήν σκληρότητα τοῦ πολέμου μέ τήν γενοκτονικὴ μορφὴ πού προσέδωσε ὁ Ὄθωμανός κατακτητῆς. Κάποιοι ἔφυγαν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ἤδη ἐντὸς τοῦ 1821 εἴτε διότι δὲν ἄντεξαν τὸ κλίμα εἴτε διότι δὲν βρῆκαν ἀκριβοπληρωμένες θέσεις στὸν Ἑλληνικὸ Στρατὸ εἴτε διότι φαντάσθηκαν ὅτι ἐδῶ θὰ συναντοῦσαν τὸν Ἀχιλλέα καί τὸν Περικλῆ καί ἀντ' αὐτῶν βρῆκαν τὸν Κολοκοτρώνη καί τοὺς ἄλλους ὄπλαρχηγούς καί προκρίτους καί ἀπεγοητεύθησαν. Λίγοι σοκαρίσθηκαν ἀπὸ τὰ σκληρὰ ἑλληνικὰ ἀντίποινα κατὰ τήν ἄλωση τῆς Τριπολιτσᾶς καί λησμόνησαν τὰ δικά των ἀντίστοιχα κατὰ τοὺς Ναπολεοντειοὺς πολέμους. Κάποιοι ἀπὸ αὐτούς, οἱ τυχοδιῶκτες καί ἀναζητοῦντες μισθόν, προσέφυγαν στὸν Σουλτάνο ἢ στὸν Πασᾶ τῆς Αἰγύπτου Μωχάμετ Ἄλυ, πατέρα τοῦ ὀλετήρος τοῦ Μωριᾶ Ἰμπραήμ Πασᾶ, γιὰ νὰ ὑπηρετήσουν ἔναντι ἐνὸς μισθοῦ, ἔναντιὸν τῶν Ἑλλήνων.

Ἐπάρχουν ὅμως καί πολλοὶ Φιλέλληνες ἀπὸ ὅλα σχεδὸν τὰ τότε κράτη τῆς Εὐρώπης πού κατενόησαν σέ ποιὸν τόπο καί γιὰ ποιὸς ἀνθρώπους ἐμάχοντο, ὄχι μόνον μέ τὸ ρομαντικὸ βλέμμα τῆς πρώτης στιγμῆς, ἀλλὰ μέ τήν ἐμπειρία τοῦ συμπολεμιστοῦ καί τοῦ εἰλικρινοῦς συντρόφου. Κάποιοι ἀπὸ αὐτούς, ὄχι λίγοι, πολὺ γρήγορα ἐνεπλάκησαν καί συναισθηματικά. Ἐρωτεύθηκαν Ἑλληνίδες, συνήθως ἀδελφές τῶν συμμαχητῶν τους καί παντρεύθηκαν, ριζώνοντας στὸν νέο τόπο πού εἶχαν ἐπιλέξει ὡς πατρίδα τῆς καρδιάς τους. Θυμίζω πρόχειρα τὸν Ἑλβετὸ γιατρό καί δημοσιογράφο Ἰωάννη Ἰάκωβο Μάγιερ, πού παντρεύθηκε τὴν Μεσολογγίτισσα Ἀλτάνη Γεωργίου Ἰγγλέζου. Γιὰ τὸν ἴδιο ἦταν δεῦτερος γάμος,

the Battalion of the Philhellenes who were decimated in the dramatic Battle of Peta (July 4th 1822).

Previously, however, most of them had taken part in other battles and had experienced the cruelty of war and the genocidal actions of the Ottoman conqueror. Some had fled Greece already in 1821, either because they could not stand the climate and living conditions, or because they could not find highly paid positions in the Greek Army, or because they imagined that here they would encounter Achilles and Epaminondas, and instead saw Kolokotronis and the other chieftains and local primates, who totally shattered their illusions. Some were shocked by the harsh Greek reprisals during the fall of Tripolitsa (September 23rd 1821) and forgot their own doings during the Napoleonic wars. Some of them, the adventurers and wage-seeking ones, appealed to the Sultan or to the Pasha of Egypt Mohammed Ali, father of the destroyer of the Morea Ibrahim Pasha, to serve as mercenaries against the Greeks.

But there were also many Philhellenes from nearly all the countries of Europe who realized in which country and for which people they were fighting, not only with the sentimental outlook of the first moment, but with the experience of a fellow-warrior and a sincere comrade. Quite a few of them quickly became emotionally involved. They fell in love with Greek women, mostly the sisters of their allies, and got married, putting down roots in the new land they had chosen as the homeland of their hearts. I will briefly cite the example of the Swiss doctor and journalist Johann-Jacob Mayer, who married Altani Georgiou Inglezou from Missolonghi. For him it was a second marriage, but for the young Greek girl it was of course her first. Together they had two children, a little boy and a little girl. They were all slaughtered together during the Exodus on the night of the 10th to the 11th of April 1826. We must also mention that the German doctor Heinrich Treiber married the Greek-Corsican Santa Origoni, an Athenian from her mother's side, a native of Greece, while the Portuguese colonel and nobleman Antonio Figuiera de Almeida married Zoe Mavrokordatou, sister of Greek premier Alexander Mavrokordatos. Finally,

ἀλλά για τήν νεαρή Ἑλληνίδα φυσικά ὁ πρῶτος. Μαζί ἀπέκτησαν δύο παιδιά, ἕνα ἀγοράκι καί ἕνα κοριτσάκι. Ὅλοι μαζί ἐσφάγησαν καί ἔπεσαν κατά τήν Ἑξοδο τήν νύκτα τῆς 10ης πρὸς 11η Ἀπριλίου 1826. Θυμίζω ἀκόμη ὅτι ὁ Γερμανός γιαντρός Ἑρρίκος Τράιμπερ παντρεύθηκε τήν Ἑλληνοκορσικανή Σάντα Ὀριγώνη, Ἀθηναία ἐκ μητρός, πού ρίζωσε ἐδῶ, ἐνῶ ὁ εὐγενής Πορτογάλος συνταγματάρχης Ἀντόνιο Φιγκουέιρα ντέ Ἀλμείντα παντρεύθηκε τήν Ζωή Μαυροκορδάτου, ἀδελφή τοῦ Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου. Τέλος, ὁ Edward James Trelawny, πιστός σύντροφος τοῦ Βύρωνος καί τοῦ Σέλλεϋ στήν Ἰταλία, ἀκολούθησε τόν πρῶτο στό Μεσολόγγι καί μετά τόν θάνατο τοῦ φίλου του κατέφυγε πρὸς τόν Ὀδυσσεά Ἀνδρουτσο, τοῦ ὁποῖου παντρεύθηκε τήν ἀδελφή Ταρσίτσα καί ἀπέκτησαν δύο παιδιά. Ὁ τελευταῖος αὐτός γάμος διελύθη μέ διαζύγιο πού ἐξεδόθη στήν Κεφαλληνία τό 1827, μέ στόχο τήν ἐπιστροφή τοῦ Φιλέλληνας στήν Ἀγγλία, ὅπου ἡ Ἑλληνίδα σύζυγος θά ἀποτελοῦσε μείζον πρόβλημα.

Προφανῶς, οἱ γάμοι καί τό ρίζωμα στήν νέα πατρίδα εἶναι βασικό στοιχεῖο τῆς Φιλελληνικῆς παρουσίας στόν τόπο μας. Ὅμως πολύ μεγαλύτερο ρόλο διεδραμάτισαν οἱ κορυφαῖοι Φιλέλληνες πού εἴτε δέν ἐπεσκέφθησαν ποτέ τήν Ἑλλάδα, ὅπως εἶναι τά μέλη τῆς ἡγεσίας τοῦ Φιλελληνικοῦ Κομιτάτου τοῦ Λονδίνου, στούς ὁποῖους ὀφείλουμε τήν ἔκδοση τῶν δυσβάστακτων Δανείων τοῦ Ἀγῶνα, τά ὁποῖα ὅμως ἐπέτρεψαν τήν ἀντοχή μας στήν δεκαετή σύγκρουση πρὸς τήν Ὄθωμανική Αὐτοκρατορία. Κορυφαῖοι μεταξύ αὐτῶν πρέπει νά μνημονευθοῦν οἱ John Bowring, Edward Blaquiere, Jeremy Bentham, Francis Burdett, John Cam Hobhouse, David Ricardo, Leicester Stanhope. Δέν μπορούμε νά παραλείψουμε τήν μορφή τοῦ πρωθυπουργοῦ Γεωργίου Κάννινγκ, καταλυτικοῦ παράγοντος στήν διεθνοποίηση τοῦ Ἑλληνικοῦ Ζητήματος καί στήν πορεία πρὸς τήν Ναυμαχία τοῦ Ναυαρίνου.

Σέ αὐτούς πρέπει νά συναριθμηθῇ καί ὁ Πεδεμόντιος νομικός Ἀλερίνο Πάλμα, πού εἶχε καταδικασθῇ ἐρήμην σέ θάνατο στήν πατρίδα του γιά τήν συμμετοχή του στήν ἐπανάσταση τοῦ 1820/21 τῶν Καρμπονάρων καί ἀρνήθηκε νά ἐπιστρέψῃ στήν Ἰταλία πολύ ἀργότερα ἐπί Ὄθωνος, ὅταν τοῦ δόθηκε χάρις, καί μάλιστα μέ πολύ περιφρονητική πρὸς τήν Ἰταλία ἀπάντηση. Εἶναι θαμμέ-

Edward John Trelawny, a faithful companion of Byron and Shelley in Italy, followed the former to Missolonghi and after the death of his friend fled to join Odysseas Androutsos, married the latter's sister Tarsitsa and had two children. This marriage was dissolved by a divorce issued in Kefalonia in 1827, when Trelawny decided it was time to return to England, where a Greek wife would have presented huge problems.

Obviously, getting married and putting down roots in the new homeland is a basic element of the Philhellenic presence in our country. But the leading Philhellenes who never visited Greece, such as the members of the Board of the London Philhellenic Committee –to whom we owe the issuance of the onerous Loans of the Greek War of Independence, allowing us to endure the ten-year conflict with the Ottoman Empire– played a much greater role. Prominent among them were John Bowring, Edward Blaquiere, Jeremy Bentham, Francis Burdett, John Cam Hobhouse, David Ricardo, Leicester Stanhope. We cannot forget Prime Minister George Canning, a key figure in the internationalization of the Greek Question, and finally the naval Battle of Navarino.

Of course, the greatest figure of English and European Philhellenism remains Lord Byron, with the 200th anniversary of his death in Missolonghi being commemorated this year. Both with his poetry and his letters, but mainly with the sensation in public opinion over his death in besieged Missolonghi, he offered a huge contribution to the Greek War of Independence and to Greece, a contribution quite disproportionate to the few months he spent in our country.

Among French Philhellenes I will recall Charles Fabvier, our own «Favieros», an officer with long and distinguished service in the Napoleonic army, a deeply liberal man, a Freemason and a fighter, who was active not only in Attica but also in the unsuccessful attempts to liberate Euboea and Chios. Fabvier left after the Battle of Faliron and the fall of the Acropolis of Athens (1827), but returned to Greece after the Naval Battle of Navarino and served as Chief of the Regular Army under Kapodistrias (1828). Among others, Auguste Reg-

νος στην Έρμούπολη, όπου απεβίωσε μετά μακρά ύπηρεσία προς την Ελλάδα τόσο με την πέννα του κατά τόν Αγώνα όσο και έν συνεχεία ως δικαστής στά Έλληνικά Δικαστήρια.

Φυσικά ή μεγαλύτερη μορφή του Άγγλικού Φιλελληνισμού παραμένει ό Λόρδος Βύρων, του όποιου φέτος τιμώνται τά 200 έτη από του θανάτου του στο Μεσολόγγι. Τόσο μέ την ποίηση, όσο και μέ την άλληλογραφία του, κυρίως όμως μέ τόν κλονισμό τής κοινής γνώμης γιά τόν θάνατό του στο χειμαζόμενο Μεσολόγγι προσέφερε τεράστιο έργο προς την Έπανάσταση και την Ελλάδα, δυσανάλογο προς τόν χρόνο παραμονής του στον τόπο μας.

Άπό τόν Γαλλικό Φιλελληνισμό θά θυμίσω τόν Κάρολο Fabvier, τόν δικό μας Φαβιέρο, στρατιωτικό μέ μακρά θητεία στον ναπολεόντειο στρατό, βαθιά φιλελεύθερο άνθρωπο, ελευθεροτέκτονα και μαχητή, που κινήθηκε όχι μόνον στην Άττική αλλά και στις ανεπιτυχείς προσπάθειες ελευθερώσεως τής Εύβοίας και τής Χίου. Ό Φαβιέρος έφυγε μετά την Μάχη του Φαλήρου και την πτώση τής Ακροπόλεως των Άθηνών, αλλά επέστρεψε στην Ελλάδα μετά την Ναυμαχία του Ναυαρίνου και υπηρέτησε ως Αρχηγός του Τακτικού Στρατού επί Καποδίστρια. Υπό τόν Φαβιέρο υπηρέτησε στην Ελλάδα μεταξύ άλλων και ό Auguste Regnaud de Saint Jean d' Angély, αργότερα στρατάρχης του Γαλλικού Στρατού.

Στους πολύ επίδραστικούς Γάλλους Φιλέλληνες πρέπει νά συναριθμήσουμε φυσικά και τις μεγάλες μορφές τής ποιήσεως αλλά και τής δημοσιογραφίας και τής πολιτικής Alfred de Lamartine και Victor Hugo, όπως και τόν ζωγράφο Εύγένιο Ντελακρουά.

Στην Γερμανία ξεχωρίζουν ό Γκαίτε και ό Σίλλερ, ό Wilhelm Müller και ό Friedrich Hölderlin μεταξύ των λογοτεχνών, ό Φρειδερίκος Thiersch από τόν χώρο τής παιδείας και τής δημοσιογραφίας, ό Wilhelm von Humbolt από τόν χώρο τόσο τής παιδείας όσο και τής πολιτικής. Φυσικά, κορυφαίος όλων παραμένει ό Βασιλεύς τής Βαυαρίας Λουδοβίκος Α', που προσέφερε στον Αγώνα χρηματική βοήθεια, εξέδωσε ποιητική συλλογή μέ φιλελληνικό περιεχόμενο, ενίσχυσε τό φιλελληνικό κίνημα στο κράτος του, τέλος δέ προσέφερε στην Ελλάδα τόν πρώτο της βασιλιά, τόν Όθωνα, που, παρά τά όσα λέγονται από

naud de Saint Jean d' Angély, later a Field Marshal in the French Army, served in Greece under Fabvier.

Among the very influential French Philhellenes we must, of course, mention the great figures of poetry, journalism and politics Alfred de Lamartine and Victor Hugo, as well as the painter Eugène Delacroix.

In Germany, Goethe and Schiller, Wilhelm Müller and Friedrich Hölderlin stand out among the writers and poets, Frederick Thiersch in the field of education and journalism, Wilhelm von Humboldt in the field of both education and politics. King Ludwig I of Bavaria, who offered financial aid to the Struggle, published a collection of Philhellenic poetry, strengthened the Philhellenic movement in his country, and finally offered to Greece his second son, Otto, as its first King. Otto, despite what is said by some who ignore the actual historical truth, turned out to be more Greek than the Greeks.

We must not forget the financier John Gabriel Eynard in Switzerland, a great subsidiser of the Greek War of Independence, and doctor Louis-Antoine Gosse, who repeatedly saved Greek populations from the plague.

We should also mention the Piedmontese jurist, Alerino Palma, who was sentenced to death in absentia in his homeland for his participation in the 1820/21 rebellion of the Carbonari in Toscana, and who refused to return to Italy long afterwards, under the reign of King Otto, when he was granted a full pardon, and indeed gave a very contemptuous answer to Italy. He is buried in Hermoupolis, where he died after a long service to Greece both with his writings during the Struggle and subsequently as a judge and later a barrister in the Greek courts.

Italy offered us besides Palma, also the great Carbonaro and freedom fighter for Piedmontese freedom Santorre di Santa Rosa Count di Pomerolo, who fell for Greece in Sphacteria. Russia gave us the gift of Alexander Pushkin's writings, but also the services of a grandson of Catherine the Great, the officer Nikolai Raikov. I'm not going to cite any more names or you will be completely confused.

διαφόρους ανιστόρητους, απέδειχθη πió Έλληνας από τούς Έλληνες.

Στήν Έλβετία δέν μπορούμε νά λησμονήσουμε τόν Ίωάννη-Γαβριήλ Έυνάρδο, μεγάλο χρηματοδότη τού Αγώνα καί τόν γιατρό Louis Antoine Gosse, πού έσωσε κατ' επανάληψιν έλληνικούς πληθυσμούς από τήν πανώλη.

Ή Ίταλία μās προσέφερε εκτός από τόν Πάλμα, τόν Santorre Santarosa, πού έπεσε στήν Σφακτηρία γιά τήν Ελλάδα. Ή Ρωσία μās χάρισε τήν πέννα τού Άλεξάνδρου Πούσκιν, αλλά καί τόν πιθανό έγγονό τής Μεγάλης Αικατερίνης αξιωματικό Νικολαΐ Ράϋκοφ. Δέν θά παραθέσω άλλα όνόματα γιατί θά σās ζαλίσω τελείως.

Μιλώντας στήν Κέρκυρα θά ήθελα νά κάμω μία

Speaking for Corfu, I would like to make a clarification. International publications very often include among the Philhellenes the Ionian fighters and supporters of the Struggle. This is absolutely unacceptable. The people of the Ionian Islands, Corfu, Paxos, Lefkada, Cephallonia, Zakynthos and Kythira may have had a Western European education and culture, but the feelings that led them to the Struggle were purely patriotic. How could a non-Greek ever write the «Hymn to Liberty» and the «Free Besieged» of Dionisios Solomos or the Odes and the Lyra of Andreas Kalvos? How could people like the Kapodistrias brothers risk their position in the society of the Ionian Islands and, as far as Ioannis Kapodistrias is concerned, in the whole of Europe,

διευκρίνιση. Ἡ διεθνής βιβλιογραφία ἐντάσσει πολύ συχνά στοὺς Φιλέλληνες τοὺς Ἑπτανησίους μαχητὲς καὶ ὑποστηρικτὲς τοῦ Ἀγῶνος. Αὐτὸ εἶναι ἀπολύτως ἀπορριπτέο. Μπορεῖ οἱ Ἑπτανήσιοι, Κερκυραῖοι, Παξινοί, Λευκάδιοι, Κεφαλλῆνες, Ζακύνθιοι καὶ Τσιριγῶτες νὰ εἶχαν ἐν πολλοῖς ἀγωγή καὶ πολιτισμὸ δυτικοευρωπαϊκὸ, ἀλλὰ τὰ συνασθήματα πού τοὺς ὠδήγησαν στὸν Ἀγῶνα ἦταν ἀμιγῶς πατριωτικά. Πῶς θὰ μπορούσε μὴ Ἕλληνας νὰ γράψῃ τὸν Ὕμνο στὴν Ἐλευθερία καὶ τοὺς Ἐλεύθερους Πολιορκισμένους ἢ τίς Ὠδὲς καὶ τὴν Λύρα τοῦ Κάλβου; Πῶς θὰ μπορούσαν ἄνθρωποι σάν τοὺς ἀδελφούς Καποδίστρια νὰ διακινδυνεύσουν τὴν θέση τους στὴν κοινω- νία τῆς Ἑπτανήσου καὶ ὅσον ἀφορᾷ στὸν Ἰωάννη, στὴν συνολικὴ Εὐρώπη, ἢ σάν τὸν Διονύσιο Κόμητα ντὲ Ρώμα νὰ ἀγνοήσουν τὴν ἑλληνικὴ ὑπόστασή τους; Ἐπομένως μὴν σκέπτεσθε ποτέ τοὺς Ἑπτανησίους ὡς κάτι ἄλλο παρὰ Ἕλληνες πέρα γιὰ πέρα!

Ὁ Φιλελληνισμὸς ὅμως ἔλαβε καὶ μορφὲς ἀπρο- δόκητες. Ἐδημιούργησε σχολὴ στὴν λογοτεχνία, στὴν τέχνη (ζωγραφικὴ, γλυπτικὴ, χαρακτικὴ, μουσικὴ), ἀλλὰ καὶ στὴν καθημερινὴ ζωὴ, ἀφοῦ ἔγιναν τῆς μόδας οἱ φιλελληνικὲς ἐκδηλώσεις, χοροί, τσάγια, θέματα συ- ζητήσεως στὰ φιλολογικὰ σαλόνια σημαντικῶν οἰκοδε- σποινῶν ἀνά τὴν Εὐρώπη, τέλος καὶ στὴν συλλεκτικὴ μανία μικροαντικειμένων μέ θέματα ἑλληνικὰ κυρίως τύπου φολκλορικοῦ. Εἰσέβαλαν τὰ φιλελληνικὰ θέματα ἀντλημένα ἀπὸ τὴν ποίηση καὶ τὴν λογοτεχνία, κυρίως τοῦ Βύρωνος εἶναι ἀλήθεια καὶ τὰ περιηγητικὰ βιβλία στὰ βάζα, τὰ σερβίτσια φαγητοῦ καὶ τὰ διακοσμητικὰ πιάτα τοίχου, στὰ μελανοδοχεῖα, σέ φιάλες γιὰ ποτό, ἀκόμη καὶ στίς φιάλες γιὰ τὸ λαδόξιδο καὶ τὸ ἀλατοπίπερο! Στὴν γυναικεῖα ἀμφίεση καὶ τίς κομμώσεις ἔγιναν κοινὸς τό-πος τὰ ρομαντικὰ φορέματα, καπέλλα καὶ κτενίσματα ἀλά γκρέκα. Τέλος, εἰδικὴ μνεῖα πρέπει νὰ γίνῃ γιὰ τίς βεντάλιες, εἶδος ἀπαραίτητου συμπληρώματος τῆς κα-θημερινῆς ἀστικής γυναικεῖας ἐμφανίσεως, πού μετεβλή-θησαν σέ μικροὺς πίνακες φιλελληνικοῦ ἐνδιαφέροντος. Χάρτινες ταπετσαρίες τοίχου μέ φιλελληνικὰ θέματα προοιωνίζονταν ἤδη τὸ ρεῦμα τοῦ Ὄριενταλισμοῦ πού ἀκολούθησε. Τέλος, οἱ μουσικοὶ προσέφεραν συχνά παρ-τιτούρες χορῶν μέ δῆθεν ἑλληνικὲς μελωδίες. Στὸ ρεῦμα αὐτὸ πρέπει νὰ ἐνταχθῇ καὶ ἡ σημαντικὴ ἀνταπόκρισις

or Dionysius Count de Roma, and be ignorant of their Greek identity? Therefore, never think of the people of the Ionian Islands as anything other than Greeks!

Philhellenism, however, also took unexpected forms. It resulted in a school in literature, art (painting, sculpture, engraving, music), but also everyday life, such as Philhellenic events, dances, tea parties, topics of discussion in the literary salons of important hosts and hostesses across Europe, and finally in the collectors' obsession with Greek-themed small objects, mainly of folkloric style. Philhellenic scenes inspired by poetry and literature, especially that of Byron, or books of travel in the Greek lands, were introduced on vases, dinnerware and decorative wall plates and statuettes, inkwells, drinking bottles and even oil and vinegar or salt and pepper sets! Romantic dresses, hats and Greek hairdos were commonplace in women's fashions and hairstyles. Finally, we should pay special tribute to the fans, a kind of indispensable accessory to everyday aristocratic and bourgeois female apparel, which were decorated with small paintings of Philhellenic interest. Paper wallpapers with Philhellenic themes already foreshadowed the stream of Orientalism that was to follow. Finally, composers often offered music with supposedly Greek melodies. The great response to Philhellenic fundraisers, especially after the Massacres of Chios and the Exodus of Missolonghi, must also be included in this movement.

Philhellenism remained alive throughout the 19th century, despite the disappointment that the young Greek state, which emerged from its founding fathers like the mythical Phoenix, was not a revival of the imaginary vision of ancient Athens. Moreover, even Athens itself did not resemble what they imagined in the West. There was also a Philhellenic movement in the War of 1897, but it was more pronounced in the Balkan Wars. I will recall here the participation of Ricciotti Garibaldi in the Epirus Front and the heroic death in the ranks of the Redshirts of the Greek-Spanish poet and patriot Lorenzo Mavilis in Drisko near Ioannina.

I would like to emphasize that the end of Philhellenism basically came with the First World War. Traces

στους φιλελληνικούς έράνους, ιδίως μετά την Σφαγή της Χίου και την Έξοδο του Μεσολογγίου.

Τό κίνημα του Φιλελληνισμού παρέμεινε ζωντανό καθ' όλη την διάρκεια του 19ου αιώνας παρά την απογοήτευση διότι τό νεαρό Έλληνικό Κράτος πού ανεδύθη από τίς στάκτες του σάν τόν μυθικό Φοίνικα δέν ήταν αναβίωσις της φαντασιακής εικόνας της αρχαίας Αθήνας. Έξ άλλου ούτε ή ίδια ή Αθήνα έμοιαζε μέ αυτό πού φαντάσθηκαν στην Δύση. Φιλελληνικό ρεύμα υπήρξε και στον Πόλεμο του 1897, κυρίως όμως στους Βαλκανικούς Πολέμους. Θα θυμίσω εδώ την συμμετοχή του Ριτσιότι Γαριβάλδι στο Μέτωπο της Ήπειρου και τόν ήρωικό θάνατο στις τάξεις των Έρυθροχιτώνων του Έλληνοϊσπανού ποιητού και πατριώτου Λορέντσου Μαβίλη στον Δρίσκο κοντά στα Ίωάννινα. Θα ήθελα να τονίσω ότι τό τέλος του Φιλελληνισμού στην ουσία ήλθε μέ τόν Α' Παγκόσμιο Πόλεμο. Ίχνη του διατηρούνται μέχρι σήμερα μέσω μιās ρομαντικής αρχαιολατρίας, του έργου των αρχαιολόγων, κάποιων βιβλίων ταξιδίου, δηλ. των νεωτέρων περιηγητικών βιβλίων και άλλων δραστηριοτήτων πού πλέον έχουν προσαρμοσθή στην σύγχρονη ήλεκτρονική και διαδικτυακή εποχή.

Στην λίγη ώρα πού μπορώ να καταχρασθώ την υπομονή σας, δέν είναι εύκολο να παρουσιάσω τό ευρύτατο θέμα του Φιλελληνισμού επαρκώς. Θα άρκεσθώ όμως να τονίσω ότι συνέβαλε ουσιαστικώς στην διαμόρφωση πιέσεως της κοινής γνώμης προς τίς κυβερνήσεις των Δυτικων Δυνάμεων, αυτών πού άρέσκονται να αυτοαποκαλούνται Μεγάλες και Προστάτιδες της Ελλάδος, διευκόλυσε την αναγνώριση των Έλλήνων αρχικώς ως έμπολέμων και τελικώς ώδήγησε στην διεθνή αναγνώριση του νεαρού κράτους πού έπάλευε σε διεθνή απομόνωση για την υπόστασή του, στην χορήγηση δανείων τό 1824 και 1825, αλλά και τό 1828 και τό 1829, επέβαλε την ανατροπή της Ίερās Συμμαχίας και των αρχών της, και τέλος ώδήγησε στην κατάταξη του ιδρυθέντος τό 1822 και αναγνωρισθέντος ως πλήρως ανεξαρτήτου τό 1830 Έλληνικού Κράτους σε «Δύναμη Α' Τάξεως» δηλαδή βασιλείου ίσοτίμου προς εκείνα των Μεγάλων Δυνάμεων μέ την Συνθήκη του 1832. Αυτά βεβαίως είναι τά θετικά στοιχεία του Φιλελληνισμού.

Διότι υπάρχει και ένα καιρίο άρνητικό στοιχείο. Ο

thereof are preserved to this day through a romantic worship of antiquity, the work of archaeologists, some of the more modern travel-writers' works and various activities adapted to the modern electronic and internet era.

Within the few moments I will still test your patience, it is not easy to present the broad subject of Philhellenism adequately. It will, however, suffice to emphasize that Philhellenism contributed substantially to the building up of public pressure on the governments of the Western powers, the ones who like to call themselves the «Great and Protecting Powers of Greece», and facilitated initially the recognition of the Greeks as being in a state of war (1823), and finally led to the international recognition of a young state that was struggling for its status in international isolation. Fur-

Δυτικός Φιλελληνισμός μέ τόν κλασικισμό καί τήν ἀρ-
χαιοπληξία του δέν ήταν σέ θέση νά κατανοήση καί νά
παραδεχθῆ τήν ἐθνική ὀλοκλήρωση τῆς Ἑλλάδος ὅπως
τήν ζητοῦσε ἡ Μεγάλη Ἰδέα ἀπό τό 1822, οὔτε νά δεχθῆ
διεύρυνση τῶν Ἑλληνικῶν Συνόρων, πολλῶ δέ μάλλον
δέν διανοεῖτο νά ἀποδεχθῆ τό Νεοελληνικό Κράτος ὡς
αὐτό πού τό ἴδιο εἶχε διακηρύξει ὅτι ήταν, δηλαδή ὡς
τόν μόνο νόμιμο κληρονόμο καί διάδοχο τῆς Βυζαντινῆς
Αὐτοκρατορίας, κατοικούμενο ἀπό πολῖτες πού διεκδι-
κοῦσαν τήν ἀνασύνδεση πρὸς ὅσα βιαιῶς διεκόπησαν
κατά τήν 29η Μαΐου 1453. Οἱ Φιλέλληνες ἀπέριπταν
τό Βυζάντιο καί τήν Ὁρθοδοξία, ἄν καί παρεδέχοντο ὅτι
δέν ήταν δυνατόν νά συνεχίζονται ἡ λατρεία τοῦ Δωδε-
καθέου καί οἱ ἐκατόμβες βοῶν ἢ προβάτων... Ἀλλά οἱ πε-
ρισσότεροι καί μάλιστα οἱ Διαμαρτυρόμενοι θεωροῦσαν
τήν Ὁρθοδοξία ὡς περίπου εἰδωλολατρεία καί ἔσπευσαν
πολύ σύντομα μετὰ τό 1830 νά ἀρχίσουν τήν ἀποστολή
ἱεραποστόλων γιά νά μᾶς ἐκχριστιανίσουν....

Κλείνοντας τά λίγα αὐτά λόγια μου, καί ἀποτιμώ-
ντας τήν προσφορά τοῦ Φιλελληνισμοῦ καί τῶν Φιλελ-
λῆνων θά πρέπει νά παραδεχθῶ ὅτι προσέφεραν πολλά
στήν Ἑλλάδα, ἰδίως ἐκεῖνοι οἱ ἀρχαῖοι Φιλέλληνες πού
ἦλθαν, μοιράσθηκαν μαζί μας τόν Ἀγῶνα καί παρέμειναν
ἐδῶ ἐπιλέγοντας τήν Ἑλλάδα ὡς πατρίδα τῆς καρδιάς
τους. Τό Α' Κοιμητήριο τῶν Ἀθηνῶν καί ὁ Κῆπος τῶν
Ἡρώων τοῦ Μεσολογγίου, ἀλλά καί πολλά ἀκόμη νε-
κροταφεῖα ἀνά τήν Ἑλλάδα διαφυλάσσουν τά μνήματα
κάποιων ἐξ αὐτῶν.

thermore, Philhellenism contributed to the granting
of loans in 1824 and 1825, but also in 1828 and 1829,
it resulted in the overthrow of the Holy Alliance and
its authority, and finally led to the recognition of the
Greek State, established in 1822 and recognized as fully
independent in 1830, as State of the First Class, namely,
a kingdom equal to those of the Great Powers under the
Treaty of 1832. These, of course, are the positive aspects
of Philhellenism.

For there is also a crucial negative point. Western
Philhellenism, with its classicism and its antiquarian
passion, was not in a state to understand and admit
Greek Irredentism, as propagated by the Great Idea af-
ter 1822, nor to accept the enlargement of the Greek
borders, much less to accept the Modern Hellenic State
as what it had declared itself to be, i.e. as the only legit-
imate heir and successor to the Byzantine Empire, in-
habited by citizens who claimed reconnection to what
had been forcibly interrupted on May 29, 1453. The
Philhellenes rejected Byzantium and Orthodoxy, even
though they accepted that it was not possible to contin-
ue the worship of the twelve Gods or animal sacrifices.
But most of them, mainly the Protestants, considered
Orthodoxy as a kind of idolatry and soon after 1830
they began sending missionaries to Christianize our
country!

Concluding these few words of mine, and evalu-
ating the contribution of Philhellenism and the Phil-
hellenes, I must underline that they offered much to
Greece, especially those first Philhellenes who came,
participated next to Greeks in the War of Independ-
ence and remained in Greece, choosing this country
as the motherland of their hearts. The First Cemetery
of Athens and the Heroes' Park in Missolonghi, as well
as many other cemeteries around Greece, preserve the
graves of these men.

GEORGE NUGENT-GRENVILLE, 2nd Baron Nugent of Carlanstown, GCMG

*Ένας Φιλέλληνας Λόρδος Ύπατος Αρμοστής
του Ιονίου Κράτους, επιμελώς αγνοημένος*

Νικόλαος Κ. Κουρκουμέλης, Δρ Ιστορίας Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

GEORGE NUGENT-GRENVILLE, 2nd Baron Nugent of Carlanstown, GCMG

*A Philhellene Lord High Commissioner
of the Ionian State, diligently ignored*

Nicholas C. Kourkoumelis, PhD in History, University of Jannina

Το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί περίληψη, με επιλογή από τον συγγραφέα, της πολυσέλιδης, εμπειριστατωμένης ιστορικής μελέτης του για τον George Nugent και την φιλελληνική του στάση στο διάστημα της θητείας του ως Λόρδου Υπάτου Αρμοστή των Ιονίων Νήσων.

Ο George Nugent-Grenville γεννήθηκε το 1788 στο Δουβλίνο και πέθανε το 1850 στο Buckinghamshire. Σπούδασε Νομικά στο Κολλέγιο Brasenose της Οξφόρδης. Την περίοδο 1810 ως 1850 διετέλεσε βουλευτής των Ουίγων (Ριζοσπαστών) για την κομητεία του Buckinghamshire και αργότερα του Aylesbury. Το 1830 υπηρέτησε ως ένας των Λόρδων του Υπουργείου Οικονομικών αλλά παραιτήθηκε το 1832 για να αναλάβει Λόρδος Ύπατος Αρμοστής των Ιονίων Νήσων, θέση που διατήρησε ως το 1835 οπότε παραιτήθηκε με την επάνοδο στην εξουσία των Tories (Συντηρητικών), θεωρώντας την διοίκησή του μη συμβατή με την κυβερνητική πολιτική.

The following text is a summary of the main points of Dr. N. Kourkoumelis' extensive, in-depth historical study on George Nugent and his Philhellenic attitude during his tenure as Lord High Commissioner of the Ionian Islands, selected excerpts of which he presented as a speaker during the event of May 26, 2024.

George Nugent-Grenville was born in 1788 in Dublin and died in 1850 in Buckinghamshire. He studied law at Brasenose College, Oxford. From 1810 to 1850 he was a Whig MP for Buckinghamshire and later Aylesbury. In 1830 he served as one of the Lords of the Treasury, but resigned in 1832 to become Lord High Commissioner of the Ionian Islands, a position he held until 1835 when he resigned with the return to power of the Tories (Conservatives), considering his administration incompatible with government policy.

As a member of the House of Lords he supported

Ως μέλος της Βουλής των Λόρδων υποστήριξε την «Πράξη της μεγάλης μεταρρύθμισης του 1832, με την οποία άλλαξε το βρετανικό εκλογικό σύστημα με την απόδοση του δικαιώματος ψήφου στους άνδρες της μεσαίας τάξης, ενώ υποστήριξε αλλαγές και στον σωφρονιστικό κώδικα.

Υπήρξε λόγιος και συγγραφέας, με διάφορες φιλελεύθερου περιεχομένου δημοσιεύσεις για πολιτικά, κοινωνικά και εκκλησιαστικά θέματα.

Οι Επτανήσιοι μετά την αυταρχική διοίκηση των δυο προηγούμενων αρμοστών, Μαίτλαντ και Άνταμ, είχαν εναποθέσει πολλές ελπίδες για αλλαγές στον νέο Λόρδο Ύπατο Αρμοστή, που η φήμη του τον ανέφερε ως φιλελεύθερο, φιλάνθρωπο και βαθύτατα καλλιεργημένο. Η δίγλωσση (ελληνικά και ιταλικά) Προκήρυξή του, που δημοσιεύθηκε την επομένη στην Κυβερνητική εφημερίδα και κυκλοφόρησε και σε μονόφυλλο, δημιούργησε κλίμα έντονης αισιοδοξίας για την αποκατάσταση των θεσμών, που παρά την ιδρυτική συνθήκη της 5ης Νοεμβρίου 1815 ν.η. είχαν διαταραχθεί από την αρχή της λειτουργίας του προστατευόμενου κράτους. Παρατίθενται τα σημαντικότερα αποσπάσματα της Προκήρυξης:

«...Το να καλλιεργήται εθνικόν φρόνημα ανεξαρτησίας δεν είναι διόλου ασυμβίβαστον με το χρέος της ευγνωμοσύνης και της στενής αφοσιώσεως της χρεωστούμενης εις την εκ μέρους δυνατού Κράτους παρεχομένην προστασίαν, ούτε είναι ασυμβίβαστον με τας αδιαλύτους σχέσεις, οποίαι πρέπει να διατηρώνται και τας οποίας θα είναι διά παντός χρέος μου να μου να διατηρήσω απαραβιάστους και αμεταβλήτους μεταξύ όλων και εκάστης Νήσου του Ενωμένου τούτου Κράτους και της Προστάτιδος Κυβερνήσεως της Μεγάλης Βρεταννίας. Η ιστορία σας ενθυμίζει τας δυστυχίας σας, και ενθυμίζει επίσης ότι αυταί επήγαζαν από τα ελαττώματα των σας. Όλα σας τα σφάλματα ανήκουν εις αυτούς, όλαι αι αρεταί σας εστάθησαν και είναι καθαυτό εδικαί σας...»

«Η επικρατούσα θρησκεία του λαού πρέπει υπέρ πάντων να σεβάζεται, κι κανείς δεν θα δείξει προς αυτήν μεγαλύτερον σέβας, όσον εγώ ο ίδιος. Αλλ' εις παν είδος λατρείας του Θεού χρεωστείται σέβας και εντελής ελευθερία...»

the Act of the Great Reform of 1832, which changed the British electoral system by giving the right to vote to middle-class men, while also supporting changes to the prison code.

He was a scholar and writer, responsible for various liberal publications on political, social and ecclesiastical matters.

The people of the Ionian Islands, after the authoritarian administration of the two previous High Commissioners, Maitland and Adam, had placed much hope for change on the new Lord High Commissioner, whose reputation was that of a liberal, humanitarian and profoundly educated man. His bilingual (Greek and Italian) Proclamation, published the day after his appointment in the Government newspaper, and also circulated in a single-page leaflet, created a climate of intense optimism for the restoration of institutions, which, despite the founding treaty of November 5, 1815, had been dead letters since the beginning of the Protectorate.

Here are some characteristic excerpts:

"To cultivate a national spirit of independence is by no means incompatible with the duty of gratitude and close devotion of the indebted to the protection provided by a strong State, nor is it incompatible with the indissoluble relations, which must be maintained and this will always be my duty, i.e. to keep these inviolable and unchanging between everyone and each Island of this State and the Protective Government of Great Britain. Your history reminds you of your miseries, and it also reminds you that those misfortunes were caused by the faults of your patrons. All your faults belong to them, all your virtues were created and belong entirely to you..."

"The prevailing religion of the people must be respected by all, and no one will show more respect to this religion than I do. Yet to every kind of worship of God is required reverence and complete freedom..."

"Thus with the help of the Senate and all the people, I wish to fulfil my debts."

"That is what I expect from you, dictated by that feeling with which only reputable people can truly

«Τοιουτοτρόπως με την βοήθειαν της Γερουσίας και όλου του λαού επιθυμώ να εκπληρώσω τα χρέη μου...»

«Εγώ τας περιμένα από εσάς, υπαγορευμένα από εκείνο το αίσθημα, με το οποίον τα μόνα ευνόητα υποκείμενα ημπορούν να τας δώσουν ειλικρινώς. Επειδή ειλικρινώς εγώ θα υποστηρίξω τα συμφέροντά των και θα θεραπεύσω τας ζημίας των...».

Συνεπής με τις δηλώσεις του ο Νιούτζεντ καθιέρωσε τις συναντήσεις του με τους πολίτες σε εβδομαδιαία βάση κάθε Δευτέρα και Σάββατο, δημιουργώντας ένα νέο κλίμα στις σχέσεις Προστασίας και προστατευομένων. Εμπνευσμένος από το παράδειγμα ακολούθησε και ο Πρόεδρος της Γερουσίας. Οι Επτανήσιοι ανταποκρίθηκαν στην καλή θέληση του Αρμοστή με ενθουσιασμό, που μέχρι τότε δεν είχε εκφραστεί σε καμιά περίπτωση, τιμώντας το αξίωμα και την προσωπικότητα που τον κατείχε.

Στις 11 Ιανουαρίου 1833 η Ιόνιος Γερουσία παρέλαβε επιστολή του Αρμοστή με την οποία της πρότεινε την ανάκληση της Πράξεως «αειφυγίας» και την απονομή αμνηστείας στους Επτανήσιους αγωνιστές της Επανάστασης του 1821 .

Υψηλότατε

Λαμβάνω την τιμήν να προσκαλέσω την προσοχήν σας εις την Προκήρυξιν της Ιονικής κυβερνήσεως ημερολογημένης τας 18 Ιουλίου 1821, δια της οποίας εξωρίσθησαν τα επτά ακόλουθα υποκείμενα, Κωνσταντίνος Μεταξάς,

Ι. Φωκάς, Ανδρέας Μεταξάς, Ευαγγέλης Μεταξάς, Διονύσιος Σεμπρικός, Παναγιώτης Στρούσας και Μιχαήλ Κουτουφάς, και των οποίων εδημεύθησαν τα αγαθά, διότι είχαν λάβει μέρος εις τον αγώνα οπού τότε υπήρχε μεταξύ των Ελλήνων και της Πόρτας.

Δεν αμφιβάλλω ΥΨΗΛΟΤΑΤΕ ότι η πολυχρόνιος αυτή εξορία κατά την γνώμην σας και κατ' εκείνην όλων των συμπολιτών σας αντεποκρίθη αποχρώντως εις τον σκοπόν οπού την κατέστησαν αναγκαίαν. Αυτή η πεποίθησις με

give. Because I will sincerely defend your interests and heal your losses...".

True to his word, Nugent established meetings with citizens on a weekly basis on Mondays and Saturdays, creating a new spirit in the relationship between protectors and protégés. The President of the Senate was inspired to follow suit. The Ionian people responded to the good will of the Commissioner with an enthusiasm that had never before been expressed, honouring his position and the personality he possessed.

As characteristically reported in correspondence from Zakynthos in the State Gazette: "Never has a public document aroused so much joy and hope in the souls of these inhabitants as the Proclamation of His Excellency". The other confederal administrations of the islands expressed their participation in this unprecedented political situation with similar expressions of joy.

Παύλος Προσαλέντης (1784-1837), προτομή του George Nugent-Grenville. Ανάκτορο Αρχαγγέλου Μιχαήλ και Αγίου Γεωργίου.

Pavlos Prosalentis (1784-1837), bust of George Nugent-Grenville. Palace of St Michael and St George.

περεκίνησεν να καθυποβάλω εις την σκέψιν της ΥΨΗΛΟ-
ΤΗΤΟΣ σας και της Εκλαμπροτάτης Βουλής την χρείαν
και την αρμοδιότητα του να ανακαλεσθούν με Πράξιν
αμνηστίας τα ειρημένα υποκειμένα εις την Πατρίδα των
και να τους επιστραφούν όσα αγαθά των δεν απέρασαν
εις χέρια ιδιαιτέρων υποκειμένων.

Εχω την τιμήν να ημαι
Της Υμετέρας ΥΨΗΛΟΤΗΤΟΣ
Ευπειθέστατος Δούλος (υπ.) ΝΟΥΓΕΝΤ

Την επομένη ακολούθησε η θετική αντίδραση της Γερου-
σίας: «Κορφοί 12 Ιανουαρίου 1833 ε.ν.

ΜΙΛΟΡΔ,

Η Πράξις της Ιονικής ουδετερότητος εις τον καιρόν
του Ελληνικού Πολέμου προήλθεν από την Πολιτικήν
θέσιν την οποίαν εις εκείνην την περίστασιν ανεδέχθη η
Προστατεύουσα τούτο το Κράτος Αυλή. Τα αυστηρά μέ-
τρα οπού προήγαγεν αυτή η Πράξις κατά των παραβατών
των διατάξεών της, ήτο μια συνέπεια της δημοσιεύσεώς
της και του πνεύματος που την υπαγόρευσεν.

Η ΒΟΥΛΗ αισθάνεται υπέρμετρον ευχαρίστησιν
ακυρώνοντάς την, και παρακαλεί με το μέσον μου την
Υμετέραν Εξοχήτητα να δεχθή τας εξόχους και σεβαστάς
ευχαριστήσεις της διότι επιταχύνατε με την Διακοίνωσιν
των 11 του τρέχοντος, με την οποίαν με ετιμήσατε,
μίαν απόφασιν πολλά σύμφωνον με τας αρχάς οπού
πρεσβεύετε.

Εχω την τιμήν να ημαι της Υμετέρας Εξοχήτητος
ΜΙΛΟΡΔ Ταπεινότατος, Ευπειθέστατος δούλος
ΘΕΟΤΟΚΗΣ

Στο μεταξύ συνέβησαν και άλλα γεγονότα που αύξησαν
την δημοτικότητα του Νιούτζεντ. Την Παρασκευή 6/18
Ιανουαρίου 1833, όπως είχε αναγγελθεί, κατέπλευσαν
στην Κέρκυρα η φρεγάτα Μαγαδασκάρη στην οποία
επέβαινε ο νεοεκλεγμένος βασιλεύς της Ελλάδος Όθων
με τα μέλη της Αντιβασιλείας και τους απεσταλμένους
των Ελλήνων Ανδρέα Μιαούλη, Κώστα Κ. Μπότσαρη
και Δημήτριο Κολιόπουλο (Πλαπούτα). Σταδιακά συγκε-
ντρώθηκε στο λιμάνι στόλος 36 πλοίων που μετέφερε το
βαυαρικό στρατιωτικό σώμα, που θα συγκροτούσε τον

On 11 January 1833 the Ionian Senate received a
letter from the Commissioner proposing the revoca-
tion of the Act of "exile for life" and the granting of am-
nesty to the Ionian fighters of the Revolution of 1821.
The following day the Senate approved and published
the relevant Act by granting amnesty to the exiles and
ending the accompanying penalty of confiscation of
their property.

Your Highness

*I have the honour to draw your attention to the Proc-
lamation of the Ionian Government dated July 18,
1821, by which the following seven persons were exiled,
Konstantinos Metaxas. I. Fokas, Andreas Metaxas,
Evangelos Metaxas, Dionysios Semprikos, Panagiotis
Strousas and Michael Koutoufas, and whose property
was confiscated, because they had taken part in the
battle that took place at that time between Greek forces
and the Porta .*

*I have no doubt, YOUR HIGHNESS, that this
long-standing exile has been woefully inadequate to the
purpose for which it was made necessary. This belief has
led me to submit to the consideration of your Excellency
and of your Honourable Parliament the need and the
power to recall by Act of Parliament the said individuals
to their homeland and return to them any of their pos-
sessions which were not given to other individuals.*

*I am honoured to be
Your Highness's Most Obedient Servant
(Sign.) NUGENT*

The next day, the Senate reacted positively:

Corfu, January 12, 1833

Milord

*The Act of Ionian neutrality at the time of the Greek
War came from the political position which at that time
was assumed by the Protecting Court of that State.
The severe measures which this Act introduced against
the violators of its provisions were a consequence of its
publication and of the idea behind it.
The Parliament is extremely pleased to annul this deci-*

πυρήνα του νέου ελληνικού βασιλικού τακτικού στρατού. Οι φιλοφρονήσεις του Νιούτζεντ στον Έλληνα βασιλέα κατά την διαμονή του μέχρι και την αναχώρησή του την Τρίτη 10/22 Ιανουαρίου 1833, ενθουσίασαν και πάλι τους Ιονίους με την λεπτότητα και τον σεβασμό που εκτέθηκαν.

Οι πρωτοβουλίες όμως δεν περιορίστηκαν σε αυτά. Στις 14/26 Ιανουαρίου 1833 η Γερουσία παρέλαβε επιστολή του Αρμοστή, με την οποία πρότεινε την σύσταση επιτροπής που θα διευκόλυνε και θα ενθάρρυνε την δημοσίευση «φιλολογικών συγγραμμάτων». Κατόπιν αυτών η Γερουσία συνέστησε επιτροπή με τους: «Α. Κόνδαρη, Γ. Φορέστην, Δρα Ι. Γεννατάν, Δρα Κ. Ασώπιον, Ιεροδιάκονον Ν. Βάμβαν, Π. Πετρίδην, Δρα Γ. Ιωαννίδη» και στις 6/18 Φεβρουαρίου εξέδωσε Πράξη με την οποία καθόριζε τις αρμοδιότητές της. Αυτή, ουσιαστικά, συνιστά την πρώτη παρέμβαση του Αρμοστή στα εκπαιδευτικά του Κράτους.

Με την απόφαση της Ιονίου Βουλής της 6ης Φεβρουαρίου 1833, την οποία προσυπογράφει ο Αρμοστής, ρυθμίζονται, μεταξύ άλλων, «επ' ωφελεία της Δημοσίας Εκπαιδύσεως», θέματα ενίσχυσης των εκδόσεων φιλολογικών πονημάτων, ελεύθερης διατύπωσης γνώμης επί των δημοσίων υπό ορισμένους όρους διαφύλαξης από προσβολές κατά της θρησκείας της ηθικής και της κοινωνικής τάξης, και την έκδοση μιας Ελληνικής, ενημερωτικής για την πορεία των κοινών εφημερίδος, καθώς και την σύσταση Τυπογραφίας προς διευκόλυνση διάδοσης των ανωτέρω «εις ωφέλειαν της δημοσίας αγωγής».

Τα αρχαιολογικά ευρήματα που βρέθηκαν κατά την διάρκεια εκτέλεσης στρατιωτικών έργων στο νησί Βίδο, οδήγησαν τον Αρμοστή στην πρόταση προς την Γερουσία ίδρυσης Αρχαιολογικού Μουσείου. Αυτή συνέστησε επιτροπή την οποία αποτέλεσαν οι: Ιωάννης Κρώφορντ, Στάμιος Γαγκάδης, Ανδρέας Μουστοξύδης και Πάυλος Προσαλέντης και στη συνέχεια εξέδωσε την σχετική ιδρυτική πράξη.

Στις 18 Φεβρουαρίου 1833 ν.η. ο Νιούτζεντ επέβαλε στην Γερουσία (που κωλυσιεργούσε να απαντήσει στην πρότασή του της 5ης/17ης Δεκεμβρίου 1832), την έκδοση απόφασης με την οποία «το οσπήτιον του Αγίου Παντελεήμονος» (θερινή κατοικία των αρμοστών που

sion, and hereby respectfully requests His Excellency to accept its sincere and respectful acknowledgements for having hastened, by the Announcement dated the 11th of this year, by means of which you have honoured me, a decision much in accordance with the principles which you advocate. I have the honour to be the Humble and Obedient Servant of Your Excellency Milord.

THEOTOKIS

In the meantime, there were other events that increased Nugent's popularity. On Friday 6th / 18th January 1833, as it was announced that the frigate Magadascari, in which the newly elected King of Greece Otto, members of the Regency and the Greek envoys Andreas Miaoulis, Kostas K. Bottsaris and Dimitrios Koliopoulos (Plapoutas), had sailed into Corfu. Gradually, a fleet of 36 ships carrying the Bavarian military corps gathered in the port, a body which would form the core of the new Greek royal regular army. Nugent's compliments to the Greek king during his stay until his departure on Tuesday 10th / 22th January 1833, once again impressed the people of the Ionian Islands with the delicacy and the respect with which they were expressed.

The initiatives, however, did not stop there. On January 14th / 26th 1833, the Senate received a letter from the Commissioner proposing the establishment of a committee to facilitate and encourage the publication of "literary writings". Following this, the Senate established a committee composed by "A. Kondari, G. Forresti, Dr. I. Gennata, Dr. K. Asopio, Hierodeacon N. Vamva, P. Petridi, Dr. G. Ioannidi" and on February 6th / 18th issued an Act defining its responsibilities. This, in essence, is the first intervention of the Commissioner in the state's education.

The decision of the Ionian Parliament of February 6, 1833, endorsed by the Commissioner, dealt with, among other things, issues of strengthening literary publications, free expression of opinion on public matters under certain conditions of protection from offense against religion, morality and social order, the publication of a Greek newspaper providing information about public matters, and the establishment of

είχε κατασκευασθεί επί Άνταμ, σήμερα γνωστή ως Mon Repos), παραχωρείτο για την στέγαση του Ιεροσπουδαστηρίου. Οι σπουδαστές θα είχαν την ευχέρεια να χρησιμοποιούν εκτός των κτιρίων και τον ναό του Σωτήρα, ενώ με βιβλία της πανεπιστημιακής βιβλιοθήκης θα δημιουργείτο ειδική βιβλιοθήκη σύμφωνη με τις σπουδές και τα αρμόζοντα ενδιαφέροντά τους. Μέρος του μεγάλου κτήματος το Πανεπιστήμιο θα το χρησιμοποιούσε για την δημιουργία βοτανικού κήπου. Στους σχεδιασμούς του Νιούτζεντ ήταν η δημιουργία εκεί πανεπιστημιακού campus με την μεταφορά των πανεπιστημιακών σχολών από το Παλαιό Φρούριο και την κατασκευή οικημάτων για τους καθηγητές και τους σπουδαστές. Το κτήριο της Ακαδημίας θα χρησιμοποιείτο ως κατοικία του στρατιωτικού διοικητή των νησιών. Το σχέδιο μετακίνησης, που τότε φάνταζε δαπανηρό και περιττό, στα τέλη του 1838 το Πανεπιστήμιο αναγκάστηκε να το δεχθεί, να εκκενώσει το κτήριο του Παλαιού Φρουρίου και να μεταγκατασταθεί στους παλαιούς στρατώνες Πασχαλίγου της πύλης Ραϊμόντο.

Οι προτάσεις του Αρμοστή για την παραχώρηση της έπαυλης, δεν έβρισκαν σύμφωνη την αγγλοϊόνια υπαλληλία, που θεωρούσε ότι αυτό θα μείωνε το κύρος του θεσμού της Προστασίας, και ως επιχείρημα πρόβαλε μέχρι και την ανθυγιεινότητα του τόπου! Γι' αυτό ο Νιούτζεντ αντιπρότεινε την λειτουργία εκεί της Σχολής των Ωραίων Τεχνών και του Αρχαιολογικού Μουσείου ως τμήματός της, παράλληλα με την δημιουργία του βοτανικού κήπου.

Στην ομιλία του τις 6/18 Μαρτίου 1833 στη Νομοθετική Συνέλευση (Assemblea Legislativa) η οποία έγινε στα Ιταλικά, ο Νιούτζεντ εξέφρασε την ελπίδα ότι «...πριν τελειώση ο καιρός των σχέσεων οπού ήρχισαν μεταξύ μας, θα δυνηθώ κατά το Πολίτευμα, και κατά την επιθυμίαν μου, να σας διευθύνω τον λόγον εις την καθαυτό σας γλώσσαν: την γλώσσαν ενός λαού ομογνώμου και ελληνικού. Το Τέταρτον άρθρον του Α' κεφαλαίου του Πολιτεύματός Σας λέγει: Η Επικρατούσα εις ταύτας τας Νήσους Γλώσσα είναι η Νεοελληνική: και δια τούτο ομολογείται εδώ, ως υποκείμενον ουσιωδέστατον, ότι η Εθνική Γλώσσα πρέπει πρέπει να κατασταθῆ το ογληγορώτερον εκείνη μόνη, εις την οποίαν πρέπει να γράφονται όλαί της Διοικήσεως αι Πράξεις,

a printing office to facilitate the dissemination of the above, all "for the benefit of public education".

Archaeological findings discovered during military works on the island of Vidos led the Commissioner to propose to the Senate the establishment of an archaeological museum. The latter set up a committee consisting of John Crawford, Stamos Gagkadis, Andreas Moustoxydis and Pavlos Prosalentis and then issued the relevant founding act.

On February 18, 1833, Nugent forced the Senate (which had been reluctant to respond to his motion of December 5th and 17th, 1832) to pass a resolution that "the St. Panteleimon residence" (the summer residence of the commissioners built under Adam, now known as Mon Repos), be granted for the housing of the Seminary. Students would have the possibility to use the Church of the Savior in addition to the buildings, while a special library would be created containing books from the university library according to their studies and their interests. The University would use part of the large estate to create a botanical garden. Among Nugent's plans was the creation of a university campus by moving the university faculties from the Old Fortress and the construction of housing for teachers and students. The building of the Academy was to be used as the residence of the military commander of the Ionian Islands. Although the relocation plan at the time seemed expensive and unnecessary, at the end of 1838 the University was forced to accept it, quit the Old Fortress building and relocate to the old Quartier Pasqualigo in Porta Remounda.

The Commissioner's proposals for the concession of the estate did not meet with the approval of the Anglo-Ionian bureaucracy, which considered that this would diminish the prestige of the institution of the Protectorate, and as an argument even put forward the unsanitary state of the place! That is why Nugent proposed the operation of the School of Fine Arts and the Archaeological Museum as part of it, along with the creation of the Botanical Garden.

In his speech on the 6th /18th of March 1833 to the Legislative Assembly (Assemblea Legislativa),

όλοι αι Κρισολογίαι, και εν συντόμω να ήναι η μόνη αποδεκτή Γλώσσα εις όλας τας Δημοσίους υπηρεγίας αυτών των Νήσων. Ένα Σύνταγμα Ευγενέστατοι Κύριοι, αφού άπαξ συστηθή, καταστένεται υπόσχεσις προς τον λαόν...

Η αυστηρή δημοσιονομική πολιτική και τα μέτρα στήριξης της γεωργίας και της τοπικής βιομηχανίας, που επέβαλε ο Νιούτζεντ, σύντομα απέδωσαν καρπούς. Στο λόγο του στην Νομοθετική Συνέλευση (Parlamento) για την λήξη της βουλευτικής περιόδου, ανακοίνωσε ότι το δημόσιο ταμείο είχε «...ένα περίσσειμα Λιρών Στερλιών εννενήντα τριών χιλιάδων και τετρακοσίων τριάντα πέντε, μέρος του οποίου [...] θα διαμοιρασθή κατά τας διαφόρους Νήσους εις εμπύχωσιν της αποναρκωμένης βιομηχανίας...»

Στις 25 Μαΐου 1833 το Τέταρτο Κοινοβούλιο (Parlamento), επιδεικνύοντας τις φιλόανθρωπες αντιλήψεις που είχε επικαλεσθεί ο Αρμοστής, ψήφισε με την Πράξη Α' νέο κανονισμό για τις φυλακές του Κράτους και με την Πράξη ΑΑ' νέες διατάξεις για τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για να επιβληθεί ως παρεπόμενη ποινή η στέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων..

Στις 31 Ιουλίου 1833 π.η. η Γερουσία δημοσίευσε απόφασή της με την οποία διευθετούσε την εκλογή Μητροπολιτών, Αρχιεπισκόπων και Επισκόπων της επικρατούσας θρησκείας. Η απόφαση πρωτοχρησιμοποιήθηκε κατά την εκλογή για τον μητροπολιτικό θρόνο της Κέρκυρας στις 7 Σεπτεμβρίου π.η., με την οποία ανεδείχθη ο Χρύσανθος Μασσέλος.

which was made in Italian, Nugent expressed the hope that "...before the relations which have begun between us come to an end, I will be able, according to the Constitution, and according to my wish, to address you in your own language: the language of a homogeneous and Greek population. The Fourth Article of Chapter A of your Constitution states: the prevailing language in these Islands is Modern Greek, and therefore it is here confessed, as an underlying principle, that the national language must be the only one in which all the Acts of the Administration, all the wordings, must be written, and in short, the only language accepted in all the public ministries of these Islands. A constitution, Honourable Sirs, once introduced, becomes a promise to the people..."

The strict fiscal policy and measures to support agriculture and local industry imposed by Nugent soon paid off. In his speech to the Legislative Assembly (Parlamento) for the end of the parliamentary term, he announced that the public treasury had "...a surplus of pounds sterling ninety-three thousand and four hundred thirty-five, part of which .... will be divided among the various Islands to encourage themoribund industry..."

On May 25, 1833 the Fourth Parliament (Parlamento), demonstrating the benevolent notions invoked by the Commissioner, passed by virtue of Act A a new regulation on the prisons of the State and by virtue of Act AA new provisions on the conditions required for the imposition of the deprivation of civil rights as an ancillary penalty.

On July 31, 1833 the Senate published a resolution regulating the election of Metropolitans, Archbishops and Bishops of the prevailing religion. The decision was first used during the election for the Metropolis of Corfu on September 7, by which Chrysanthos Masselos was elected.

Peter von Hess (1792-1871), *Έλληνες μάχονται ανάμεσα σε αρχαία ερείπια*, 1829
Ελαιογραφία σε καμβά, 33 x 27 εκ. Συλλογή Θανάση και Μαρίνας Μαρτίνου

Peter von Hess (1792-1871), *Greeks Fighting among Ancient Ruins*, 1829
Oil on canvas, 33 x 27 cm Athanasios and Marina Martinos Foundation Collection

Η ΦΙΛΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΑ

Φανή – Μαρία Τσιγκάκου, Δρ Ιστορίας της Τέχνης

PHILHELLENIC WORKS OF ART

Fani-Maria Tsigakou, Art Historian

Το φιλελληνικό κίνημα, δηλαδή η έμπρακτη και συναισθηματική συμπαράσταση προς τους αγωνιζόμενους Έλληνες το 1821, διαδόθηκε ευρύτατα στην Ευρώπη και την Αμερική. Ο δυτικός κόσμος μεταστοιχείωσε τον αγώνα των υπόδουλων Ελλήνων ενάντια στους Οθωμανούς δυνάστες ως τον Αγώνα του Σταυρού ενάντια στην Ημισέληνο, του Αρχαίου Πολιτισμού ενάντια στη Βαρβαρότητα. Αυτά τα σύνθετα χαρακτηριστικά πρόσφεραν μια πλούσια θεματογραφία στους καλλιτέχνες και επιπλέον τους έδιναν τη δυνατότητα να εμπλουτίζουν τις ιστορικές παραστάσεις με εμβληματικούς θρησκευτικούς και αρχαιολατρικούς υπαινιγμούς. Τα φιλελληνικά θέματα δημιούργησαν ένα φαντασμαγορικό εικαστικό ρεπερτόριο το οποίο δεν αποτυπώθηκε αποκλειστικά σε πίνακες ζωγραφικής, αλλά επίσης σε καλλιτεχνήματα διακοσμητικά και χρηστικά όπως πιάτα, βάζα, κηροπήγια, κουτιά, αγαλματίδια, επιτραπέζια ρολόγια, βεντάλιες, κεντήματα κλπ. Τα φιλελληνικά έργα θεωρούνται εξαιρετικής σημασίας για τον Ελληνικό Απελευθερωτικό Αγώνα, διότι συνετέλεσαν στη διάδοση και εκλαΐκευση του κλίματος συμπαράστασης υπέρ των επαναστατημένων Ελλήνων.

The Greek War of Independence in 1821 raised the compassion of many Western countries and resulted in a movement of support towards the Greeks, known as *The Philhellenic Movement*.

The war between the Greeks and their Ottoman oppressors was perceived by the Western world as the struggle of Christianity against Islam and the struggle of classical Greek civilization against barbarism. These characteristics offered a variety of themes to the artists. Moreover, they allowed the painters, not only to represent historical incidents, but also to enrich their images with religious and classical allusions. Philhellenic subjects gave rise to a spectacular repertoire of images and themes that were represented in paintings and also in objets d'art and objects of everyday use, such as: plates, vases, candlesticks, boxes, statuettes, table-clocks, fans, embroideries etc. The Philhellenic works of art were very important to the Greek War of Independence because they favoured the popularization and dissemination of the climate of support for the Greek Cause.

Cesare Dell' Acqua (1821-1905), *Ο ηρωισμός της Δέσπως*, 1863
Υδατογραφία και γκουάς σε χαρτί, 46.5 x 62.5 εκ. Ιδιωτική Συλλογή

Cesare Dell' Acqua (1821-1905), *Despo's heroism*, 1863
Watercolor and gouache on paper, 46.5 x 62.5 cm Private Collection

Francesco Podesti (1800–1895), *Ο θάνατος του Σπύρου Δαγλιόστρου*, 1831
Ελαιογραφία σε καμβά, 118 x 170 εκ. Συλλογή Ιδρύματος Αντώνιος Ε. Κομνηνός

Francesco Podesti (1800–1895), *The death of Spiros Dagliostros*, 1831
Oil on canvas, 118 x 170 cm Antony E. Comninou Foundation Collection

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΟΜΙΛΗΤΩΝ

Ἡ **Χαρίκλεια Γεωργίου Δημακοπούλου** εἶναι ἀριστοῦχος πτυχιούχος τοῦ Ἱστορικοῦ καί Ἀρχαιολογικοῦ Τμήματος τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καί τοῦ Νομικοῦ Τμήματος τοῦ αὐτοῦ Πανεπιστημίου. Ἀριστοῦχος διδάκτωρ τῆς Νομικῆς Σχολῆς τοῦ Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης, μέ ειδίκευση στήν Ἱστορία τοῦ Δικαίου.

Τ. δικηγόρος Ἀθηνῶν. Δημοσιογράφος, μέλος τῆς ΕΣΗΕΑ, κριτικός βιβλίου στήν ἐφημερίδα «Ἐστία». Μέλος πολλῶν ἐπιστημονικῶν ἑταιρειῶν. Ἔχει διδάξει στό μεταπτυχιακό Τμήμα Νεοελληνικῆς Φιλολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, τὸ μεταπτυχιακό Τμήμα Ἱστορίας τοῦ Δικαίου τῆς Νομικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καί στό ἀντίστοιχο μεταπτυχιακό Τμήμα Ἱστορίας τοῦ Δικαίου καί τῶν Θεσμῶν τοῦ Παντείου Πανεπιστημίου. Ἔχει ἐπίσης διδάξει Ἱστορία τῶν Θεσμῶν στό Τμήμα Τουρκικῶν Σπουδῶν τῆς Σχολῆς Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Ἔχει ἐκδώσει πλέον τῶν 70 μελετῶν, τό σύνολο τῶν ὁποίων στηρίζεται ἐπί ἀνεκδότου ἀρχαιολογικοῦ ὑλικοῦ. Δύο βιβλία τῆς ἔχουν τιμηθῆ μέ βραβεῖο τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. Σήμερα εἶναι Γενική Γραμματεὺς τῆς Ἱστορικῆς καί Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας τῆς Ἑλλάδος.

Ο **Νικόλαος Κ. Κουρκουμέλης** CH, KCF, GCSP, GCLJ-J εἶναι Διδάκτωρ Ἱστορίας του Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων, Τακτικό Μέλος τῆς Ἰονικῆς Ἀκαδημίας 1808.

Δίδαξε Ἱστορία στήν Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων καί στο Ἑλληνικό τμήμα του Centre d'études diplomatiques et strategiques. Συνεργάστηκε σε μεταπτυχιακά προγράμματα με τα Πανεπιστήμια Ἰόνιο, Ἰωαννίνων καί Πιοχάνεσμπουργκ καί τὴν Σχολή Ἐθνικῆς Ἀμύνης. Το ερευνητικό ενδιαφέρον του εστιάζεται στον Ἰόνιο χώρο καί ἔχει ἐκδώσει σχετικά μελετήματα αυτοτελῶς καί σε συλλογικά ἔργα.

Ἡ **Φανή – Μαρία Τσιγκάκου** εἶναι Ἱστορικός τῆς Τέχνης. Σπούδασε Ἀρχαιολογία στο ΑΠΘ καί κατόπιν ἐκπόνησε διδακτορική διατριβή στο UCL, με θέμα “Edward Lear in Greece”. Το εἰδικό ερευνητικό τῆς πεδίο εἶναι ἡ εἰκόνα τῆς Ἑλλάδας στήν ευρωπαϊκή ζωγραφική, χαρακτηριστική καί περιηγητική λογοτεχνία του 15ου-19ου αἰώνα, θέμα στο ὁποῖο θεωρεῖται διεθνῆς αὐθεντία. Το βιβλίο τῆς *The Rediscovery of Greece* (Thames and Hudson 1981) ἀποτελεῖ βασικό βιβλίο ἀναφορᾶς καί μεταφράστηκε σε πέντε γλώσσες. Ἔχει ἐκδώσει τριάντα σχετικά συγγράμματα καί ἔχει ὀργανώσει πάνω ἀπὸ 160 ἐκθέσεις στήν Ἑυρώπη καί τὴν Ἀμερική.

SPEAKERS' CVS

Charicleia G. Dimacopoulou holds degrees in History and Archaeology and in Law from the National and Capodistrian University of Athens. She is a doctor of Law, specialised in the History of Law and the History of Modern Greek Institutions, of the Democritian University of Thrace.

A former barrister in Athens and a journalist, member of the Chamber of Journalists of Athens, she has been for the last 30 years a well-known book critic for the “Hestia” newspaper. She has lectured at the post-graduate studies course of Law History of the Law School of the Athens University and the corresponding one of the Panteion University of Athens. She has also lectured at the graduate course of Islamic Law and Institutions at the Department and Anatolian Studies of the Athens University. She has also taught a post-graduate course at the Department of Modern Greek Literature of the University of Peloponnesus.

She has presented more than 70 specialised books, articles and papers, all of which are based on archival material. She has also taken part in many Greek and international congresses. Two of her books have won an award from the Academy of Athens. At present she is the General Secretary of the Historical and Ethnological Society of Greece and a member of the Board of the National Historical Museum in Athens which is housed in the Old Parliament building.

Nicholas C. Kourkoumelis, CH, KCF, GCSP, GCLJ-J has a PhD in History, University of Jannina and he is a Regular Member of the Ionian Academy (est.1808).

Taught History at the Evelpidon Military Cadets’ School and at the Hellenic branch of the Center of diplomatic and strategic studies. Collaborated in postgraduate programs with the Ionian, Jannina and Johannesburg Universities as well as with the School of National Defense. His research interests are centered mainly in the area of the Ionian Islands and he has published relative studies both personally and in collaboration.

Fani-Maria Tsigakou is an Art Historian. After a B.A. Degree in Archaeology from The Aristotelian University she did a Ph.D. thesis in the History of Art at UCL on the subject “Edward Lear in Greece”. A world specialist on the topic “The image of Greece in European paintings, prints and travelogs of 15th-19th centuries”, she has written extensively on that theme. Her book *The Rediscovery of Greece* (Thames and Hudson 1981) is considered the basic reference work on this subject and was translated in five languages. She has published thirty books and organized more than 160 exhibitions in Europe and USA.

